

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Marie Žiškové a soudců JUDr. Lenky Kaniové a JUDr. Josefa Baxy v právní věci žalobce **D. Š.**, proti žalované **Policii České republiky, Policejnímu prezidiu České republiky**, se sídlem Praha 7, Strojnická 27, o žalobě proti rozhodnutí Policejního prezidenta Policie České republiky ze dne 13. 1. 2006, č. j. PPR-4/K-PK-2006 v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 8. 2006, č. j. 5 Ca 76/2006 - 44,

t a k t o :

Výrok II. usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. 8. 2006, č. j. 5 Ca 76/2006 - 44,
se zrušuje a věc **se vrací** tomuto soudu k dalšímu řízení.

O d ů v o d n ě n í :

Žalobce se žalobou podanou k městskému soudu domáhá zrušení shora označeného rozhodnutí žalovaného o neposkytnutí informací dle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Zároveň žalobce požádal o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

V žádosti uvedl, že k 30. 6. 2005 ukončil služební poměr u Policie ČR, v současnosti je bez pracovního poměru a pobírá pouze příspěvek za službu ve výši 6012 Kč z titulu předchozího služebního poměru u Policie ČR. Pokud jde o ustanovení zástupce, žalobce navrhl, aby tímto zástupcem byl ustanoven M. Š., protože je jeho kamarád, zastupoval jej bezplatně v řízení před správním orgánem, takže je s věcí po stránce skutkové a právní dobře obeznámen. V tom, aby sám udělil M. Š. plnou moc k zastupování v řízení před soudem mu brání ustanovení § 35 odst. 6 s. ř. s., podle něhož by soud mohl usnesením rozhodnout, že zastoupení účastníka nepřipustí, pokud zmocněnec zastupuje v různých věcech opětovně.

K výzvě městského soudu žalobce předložil *potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce*, z něhož kromě výše uvedených skutečností vyplynulo, že je evidován jako uchazeč

o zaměstnání u Úřadu práce hl. m. Prahy, pobočky v Praze 3, přičemž podpora v nezaměstnanosti mu byla poskytována v době od 6. 9. 2005 do 13. 2. 2006. Žalobce je rozvedený a má vyživovací povinnost k synovi D. Š., ve výši 5000 Kč měsíčně; k dcerám V. a A. Š., uvádí vyživovací povinnost ve výši 0 Kč. Má dluh na výživném ve výši 57 000 Kč, a dále dluh vůči České republice za znalečné ve výši 30 480,25 Kč.

Napadeným usnesením městský soud ve výroku I. přiznal žalobci osvobození od soudních poplatků, a ve výroku II. zamítl návrh žalobce na ustanovení zástupce. Žádosti o ustanovení zástupce městský soud nevyhověl, protože dospěl k závěru, že zastoupení žalobce v řízení o žalobě není k ochraně jeho práv třeba. Městský soud vzal především v úvahu, že žaloba, jak byla žalobcem podána, svědčí o tom, že žalobce se v problematice orientuje, přičemž dle § 71 odst. 2 s. ř. s. po uplynutí lhůty k podání žaloby nelze žalobní body dále rozšiřovat.

Výrok II. usnesení městského soudu napadl žalobce včas podanou kasační stížností a domáhá se jeho zrušení. Navrhl, aby byl kasační stížnosti přiznán odkladný účinek, což dále nijak nezdůvodnil, a aby mu byl pro řízení o ní ustanoven zástupce, konkrétně Mgr. Anna Větrovská, advokátka, jíž žalobce zná, má k ní důvěru a která ho již zastupuje v jiné občanskoprávní věci, přičemž je ochotna zastupování v řízení o kasační stížnosti převzít. Jako důvody kasační stížnosti žalobce výslovně označil nezákonnost spočívající v nesprávném posouzení právní otázky soudem v předcházejícím řízení [§ 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s.] a nepřezkoumatelnost spočívající v nesrozumitelnosti nebo nedostatku důvodů rozhodnutí, popřípadě v jiné vadě řízení před soudem, mohla-li mít tato vada za následek nezákonné rozhodnutí o věci samé [§ 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s.].

Žalobce zpochybnil skutkové zjištění městského soudu, že ze žaloby je zřejmé, že je schopen účinně hájit svá práva sám, když z jeho žádosti o ustanovení zástupce „implicitně vyplývá“, že žalobu i veškerá jeho další podání vypracovává M. Š. Nejedná se přitom o jednoduchý případ, protože svou žalobou žalobce napadá zásadní pochybení správního orgánu. Činnost zástupce nespočívá pouze v sepsání žaloby, ale zahrnuje též reakce na výzvy soudu a podání repliky, k čemuž je potřeba podrobný právní rozbor. Sám žalobce nemá právnické vzdělání, pouze při práci u Policie ČR se setkal se správní a přestupkovou agendou v oblasti cizineckého práva a azylu, což je úzce specializovaný druh správního řízení.

„Jako obiter dictum“ žalobce „poznamenal“, že dvouměsíční lhůta pro podání žaloby, o níž se zmiňuje městský soud, dle poslední věty § 35 odst. 8 s. ř. s. po dobu do právní moci rozhodnutí o ustanovení zástupce neběží. Proto je otázka ustanovení zástupce z hlediska případného doplnění žaloby stále aktuální.

Rozhodnutí městského soudu podle žalobce vychází ze skutečností, které nemají oporu ve spise a proto nemůže obstát ani jejich právní hodnocení, neboť ve své podstatě vadná skutková zjištění jsou eo ipso důvodem i pro nesprávné právní posouzení; v této souvislosti žalobce odkazuje na nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 566/02.

Žalobce se domnívá, že splňuje všechny podmínky pro ustanovení zástupce, protože je osvobozen od soudních poplatků, podal návrh na ustanovení zástupce a je dána potřeba ochrany jeho práv, když v řízení o správní žalobě je uplatnění námitek koncentrováno, musí být učiněno ve lhůtě dvou měsíců, a to kvalifikovaným způsobem. Právo každého na právní pomoc od počátku řízení je základním právem zakotveným v čl. 37 odst. 2 Listiny

základních práv a svobod.

Vzhledem k tomu, že zástupcem pro řízení o žalobě nemusí být ustanoven pouze advokát, žalobce i nadále požaduje, aby mu byl jako zástupce ustanoven M. Š., který není advokátem, ale má vysokoškolské právnické vzdělání. Jeho ustanovením nevzniknou státu náklady jako je tomu v případě ustanovení advokáta, který má nárok na odměnu za zastupování.

Na konci kasační stížnosti je pod podpisem žalobce připojena poznámka „Vypracoval: M. Š.“.

Svým podáním ze dne 20. 11. 2006 žalobce městský soud požádal, aby mu na místo Mgr. Anny Větrovské ustanovil zástupcem pro řízení o projednávané kasační stížnosti M. Š. Městský soud usnesením ze dne 26. 3. 2007, č.j. 5 Ca 76/2006 - 67, zamítl žádost žalobce o ustanovení zástupce pro řízení o kasační stížnosti, když uvedl, že žalobce jako fyzickou osobu, která není podnikatelem, může v řízení o kasační stížnosti zastupovat pouze advokát a M. Š. tuto podmínku nesplňuje. Soud nicméně dále dospěl k závěru, že ustanovení zástupce není k ochraně práv žalobce třeba. Odkázal přitom na právní názor Nejvyššího správního soudu vyjádřený v rozsudku ze dne 28. 4. 2004, č. j. 6 Azs 27/2004 - 41, podle něhož by trvání na podmínce právního zastoupení v řízení o kasační stížnosti v případě, kdy předmětem přezkumu je rozhodnutí, jímž krajský soud nevyhověl žádosti o ustanovení zástupce, vedlo k vlastnímu popření cíle, který účastník řízení podáním žádosti sledoval a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti, v němž má být zkoumán závěr o tom, že účastník právo na ustanovení zástupce nemá.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení městského soudu v mezích důvodů uplatněných v kasační stížnosti a shledal tuto stížnost důvodnou.

V první řadě Nejvyšší správní soud předesílá, že pokud městský soud učinil závěr, že žalobce je schopen účinně hájit svá práva v řízení sám, šlo o závěr učiněný v rámci právního hodnocení skutkových zjištění, nikoli o skutkové zjištění jako takové. Skutkovým zjištěním pak je, že žaloba, kterou žalobce podal, svědčí o tom, že se v dotčené problematice dostatečně orientuje.

Skutečnost, že žalobce podá po formální a obsahové stránce bezvadnou žalobu ve věci, která není právně složitá, opravňuje k závěru, že žalobce je schopen hájit svá práva sám, neuvede-li v žádosti o ustanovení zástupce další skutečnosti, které by svědčily o opaku (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. 5. 2004, č. j. 4 As 21/2004 - 64, dostupný na www.nssoud.cz).

Žalobce v kasační stížnosti namítá, že městský soud měl při rozhodování přihlédnout k tomu, že z jeho žádosti o ustanovení zástupce „implicitně vyplývá“, že jeho podání včetně žaloby nevypracovává on sám, ale M. Š. Nejvyšší správní soud k tomu uvádí, že z žádosti žalobce o ustanovení zástupce vskutku vyplývá pochybnost o tom, zda žalobce sám vypracoval svou žalobu. Touto otázkou se městský soud měl v rámci zjišťování osobních poměrů zabývat. Mohl například žalobce vyzvat, aby upřesnil, jakým způsobem byla žaloba vypracována, resp. kdo ji vypracoval apod. Městský soud však bez dalšího zřejmě vyšel z toho, že žalobce zpracoval svou žalobu sám. Jestliže městský soud shledal žalobu dostatečně fundovaně napsanou, přisoudil žalobci takovou odbornost, kterou tento nemohl mít.

S tím souvisí i skutečnost, již žalobce zmiňuje v žádosti, že ve správním řízení se nechal žalobce zastupovat. To ostatně mohl městský soud ověřit ze správního spisu, který si od žalovaného vyžádal.

Otázkou složitosti problematiky, již se žaloba týká, se pak městský soud nezabýval. Nejvyšší správní soud proto pro úplnost připomíná, že žalobou napadá žalobce rozhodnutí žalovaného ve věci neposkytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Věc se nejeví po skutkové stránce nijak složitá; po stránce právní se však dotýká jednak výkladu ustanovení § 11 odst. 1 písm. a) citovaného zákona, dle něhož povinný subjekt může omezit poskytnutí informace, pokud se vztahuje výlučně k vnitřním pokynům a personálním předpisům povinného subjektu a jednak procesních otázek a náležitostí správního rozhodnutí. Zejména problematika výkladu některých pojmů zákona o svobodném přístupu k informacím se pak obecně v praxi jeví jako relativně složitá.

Dále nelze zcela souhlasit se závěrem městského soudu, že zastoupení žalobce není třeba také vzhledem k tomu, že po uplynutí lhůty k podání žaloby nelze dle § 71 odst. 2 s. ř. s. rozšířit o další žalobní body. Žalobce správně poukazuje, že po dobu od podání žádosti o ustanovení zástupce do právní moci rozhodnutí o ní lhůta pro podání žaloby neběží. Po právní moci rozhodnutí o ustanovení zástupce běh lhůty pokračuje. Dále je třeba poukázat na skutečnost, že v řízení může též proběhnout ústní jednání; byť již městský soud vyzval žalobce k vyjádření k možnosti, aby soud rozhodl dle § 51 odst. 1 s. ř. s. o věci samé bez jednání, žalobce sdělil, že bez dořešení otázky jeho právního zastoupení se k takové výzvě nemůže vyjádřit. Jestliže jsou dány výše popsané okolnosti je pravděpodobné, že potřeba zastoupení žalobce bude dána také při ústním jednání před soudem.

Nicméně je třeba zdůraznit, že soud nemůže jako zástupce ustanovit někoho, o kom je mu v okamžiku rozhodování známo, že zastupuje v různých věcech opětovně, a byl by tedy u něj dán důvod nepřipustnosti podle § 35 odst. 6 s. ř. s. Skutečnost, že někdo poskytuje služby právní pomoci, aniž by k tomu měl řádné oprávnění advokáta nebo jiné obdobné oprávnění, které k tomu právní řád vyžaduje, nemůže být legitimizována tím, že soud takovou osobu jako zástupce ustanoví. Žalobce přitom výslovně městský soud upozornil, že u M. Š. taková překážka (dle jeho názoru) existuje, když opětovně zastupuje v různých věcech. K vlastnímu posouzení, zda je u M. Š. dána překážka nepřipustnosti si pak městský soud může vyžádat jak od žalobce, tak přímo od M. Š. bližší vysvětlení.

Nejvyšší správní soud rovněž připomíná, že podstatou práva na ustanovení zástupce v řízení před krajským soudem (§ 35 odst. 7 s. ř. s.) není, aby zástupcem byla ustanovena konkrétní osoba, kterou žalobce v návrhu označuje, ale potřeba zajistit náležitou ochranu práv žalobce, pokud není schopen účinně hájit svá práva sám (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 8. 9. 2005, č. j. 6 Ads 64/2005 - 25, dostupný na www.nssoud.cz).

O žalobcově návrhu na přiznání odkladného účinku kasační stížnosti (§ 107 s. ř. s.) Nejvyšší správní soud nerozhodl. Napadeným výrokem městský soud nepřiznal žalobci právo, které žalobce před tím neměl. Požadavek na přiznání odkladného účinku je v takovém případě neopodstatněný, protože i kdyby byl odkladný účinek přiznán, žalobci by tím právo na ustanovení zástupce nevzniklo. Soudní řád správní sice výslovně nestanoví, že se řízení o žalobě přerušuje, pokud žalobce napadne kasační stížností rozhodnutí krajského soudu o neustanovení zástupce. Z podstaty věci a ustálené praxe správních soudů je však zřejmé, že do rozhodnutí Nejvyššího správního soudu o podané kasační stížnosti krajský soud nečiní žádné další úkony v řízení.

Z těchto důvodů shledal Nejvyšší správní soud kasační stížnost důvodnou a napadené usnesení městského soudu dle § 110 odst. 1 s. ř. s. zrušil a vrátil věc tomuto soudu k dalšímu řízení. V něm je městský soud vázán právním názorem Nejvyššího správního soudu (§ 110 odst. 3 s. ř. s.). Zruší-li Nejvyšší správní soud rozhodnutí krajského soudu a vrátí-li mu věc k dalšímu řízení, rozhodne krajský soud v novém rozhodnutí i o náhradě nákladů řízení o kasační stížnosti (§ 110 odst. 2 s. ř. s.).

P o u ě n í : Proti tomuto rozhodnutí **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 25. června 2007

JUDr. Marie Žišková
předsedkyně senátu